

Η Μεγάλη Σαρακοστή: «Ένας τρόπος ζωής» (2ο Μέρος)

/ [Πεμπτούσία](#)

Φυσικά τίποτε το κακό δεν υπάρχει, λόγου χάρη, στο να συνεχίσει κανείς να παρακολουθεί στο ραδιόφωνο και στην τηλεόραση ειδήσεις, εκλεκτές σειρές, ενδιαφέροντα και πνευματικά η διανοητικά εμπλουτισμένα προγράμματα. Εκείνο που πρέπει να σταματήσει στην διάρκεια της Σαρακοστής είναι η πλήρης «παράδοση» στην τηλεόραση - η μετατροπή δηλαδή του ανθρώπου σε «λάχανο» πάνω σε μία πολυθρόνα κολλημένο στην οθόνη που παθητικά δέχεται ο,τι βγαίνει απ' αυτή. Όταν ήμουνα παιδί (ήταν τότε η προτηλεοπτική εποχή) η μητέρα μου συνήθιζε να κλειδώνει το πιάνο την πρώτη, την τετάρτη και την εβδόμη εβδομάδα της Σαρακοστής.

Πηγή: armenisths.blogspot.gr/

Αυτή η ανάμνηση είναι μέσα μου ζωηρότερη από τις μακρινές ακολουθίες της Σαρακοστής και ακόμα και σήμερα όταν παίζει το ραδιόφωνο αυτές τις μέρες με ταράζει σχεδόν όσο και μία βλαστήμια. Αναφέρω αυτή την προσωπική μου ανάμνηση μόνο σαν μία διευκρίνιση της επίδρασης που μπορούν να έχουν μερικές εξωτερικές ενέργειες στην ψυχή ενός παιδιού. Και αυτό που κρύβεται εδώ δεν είναι ένα απλό απομονωμένο έθιμο ή ένας κανόνας αλλά είναι μία εμπειρία της Σαρακοστής σαν μιας ειδικής χρονικής περιόδου, σαν κάποιου πράγματος που είναι παρόν όλο το χρόνο και που δεν πρέπει να χαθεί, να ακρωτηριαστεί, να καταστραφεί. Εδώ ακόμα, όσον αφορά τη νηστεία, μία απλή απουσία ή αποχή από την τροφή δεν είναι επαρκής, πρέπει να έχει το θετικό της συμπλήρωμα.

Η σιωπή που δημιουργεί η απουσία του θορύβου του κόσμου, των θορύβων που παράγονται από τα μέσα της μαζικής επικοινωνίας, πρέπει να γεμίσει με θετικό περιεχόμενο. Αν η προσευχή είναι η τροφή για τις ψυχές μας, τροφή, επίσης, θέλει και το μυαλό μας, γιατί ακριβώς αυτό το διανοητικό μέρος του ανθρώπου είναι που καταστρέφεται σήμερα από το ασταμάτητο σφυροκόπημα της τηλεόρασης και του ραδιοφώνου, των εφημερίδων, των εικονογραφημένων εκδόσεων κλπ. Αυτό, λοιπόν, που προτείνουμε, παράλληλα με την πνευματική προσπάθεια, είναι μία διανοητική, θα λέγαμε, προσπάθεια. Πόσα, αλήθεια, αριστουργήματα, πόσους υπέροχους καρπούς της ανθρώπινης σκέψης, της φαντασίας και της δημιουργικότητας αρνούμαστε στη ζωή μας μόνο και μόνο γιατί μας είναι πολύ πιο άνετο, γυρίζοντας στο σπίτι από τη δουλειά παραδομένοι στη σωματική και διανοητική κόπωση, να πιέσουμε το κουμπί της τηλεόρασης ή να βυθιστούμε στο τέλειο κενό ενός εικονογραφημένου περιοδικού.

Αλλά πως φανταζόμαστε ότι θα μπορούσαμε να προγραμματίσουμε την περίοδο της Σαρακοστής; Ίσως να κάνουμε ένα κατάλογο βιβλίων για διάβασμα; Φυσικά δεν είναι απαραίτητο όλα αυτά τα βιβλία να είναι οπωσδήποτε θρησκευτικά, δεν μπορούν όλοι να γίνουν θεολόγοι. Όμως υπάρχει πολλή «Θεολογία» κρυμμένη σε μερικά λογοτεχνικά αριστουργήματα και καθετί που πλουτίζει τη νοημοσύνη μας, κάθε καρπός της αληθινής ανθρώπινης δημιουργίας είναι ευλογημένος από την Εκκλησία και, όταν χρησιμοποιηθεί κατάλληλα, αποκτάει πνευματική αξία.

Σε προηγούμενο κεφάλαιο αναφέραμε ότι η τετάρτη και η πέμπτη Κυριακή των Νηστειών είναι αφιερωμένες στη μνήμη δύο μεγάλων διδασκάλων της χριστιανικής πνευματικότητας: του αγίου Ιωάννου της Κλίμακας και της οσίας Μαρίας της Αιγυπτίας. Θα πρέπει αυτό να το πάρουμε σαν μία ευρύτερη απόδειξη ότι εκείνο που ζητάει από μας η Εκκλησία να κάνουμε στη διάρκεια της Μεγάλης Σαρακοστής είναι να εμπλουτίσουμε τον πνευματικό και διανοητικό εσωτερικό κόσμο μας, να μελετήσουμε και να στοχασθούμε πάνω σε ο,τι μπορεί να μας

βοηθήσει ν' ανακαλύψουμε αυτόν τον εσωτερικό κόσμο και τις χαρές του. Από αυτή τη χαρά, από την αληθινή κλήση του ανθρώπου που εκπληρώνεται εσωτερικά και όχι εξωτερικά, ο «σύγχρονος κόσμος» δεν μας προσφέρει σήμερα ούτε καν μία γεύση• όμως χωρίς αυτή, χωρίς την αντίληψη της Σαρακοστής σαν ταξιδιού στο βάθος του είναι μας, η Σαρακοστή χάνει το νόημά της.

Τέλος, ποιο θα μπορούσε να είναι το νόημα της Σαρακοστής στις ατέλειωτες ώρες που περνάμε έξω από το σπίτι; Στις συναλλαγές μας, καθισμένοι σ' ένα γραφείο η ασκώντας τα επαγγελματικά μας καθήκοντα, η όταν συναναστρεφόμαστε τους συναδέφους και τους φίλους μας; Αν και δεν είναι δυνατόν να δοθεί εδώ μία συγκεκριμένη συνταγή, όπως και σε κάθε άλλη περίπτωση, όμως μερικές πολύ γενικές απόψεις μπορούν να λεχθούν. Και πρώτα-πρώτα η Σαρακοστή είναι μία θαυμάσια ευκαιρία να ελέγξουμε τον απίστευτα υπεροπτικό χαρακτήρα μας στις σχέσεις μας με τους ανθρώπους, στα διάφορα γεγονότα και στη δουλειά. «Χαμογέλα!», «μη στεναχωριέσαι» κλπ.

Είναι σλόγκαν που στην πραγματικότητα έγιναν «διαταγές» που πρόθυμα τις δεχόμαστε και που σημαίνουν: μην ανακατεύεσαι, μη ρωτάς, μη προχωράς βαθύτερα στις σχέσεις σου με τους άλλους ανθρώπους· φύλαξε τους κανόνες του παιγνιδιού που συνδυάζει τη φιλική διάθεση με την τέλεια αδιαφορία· σκέψου τα πάντα μόνο μέσα στα πλαίσια του υλικού κέρδους, της ωφέλειας, της προαγωγής να είσαι, μ' άλλα λόγια, ένα κομμάτι του κόσμου ο οποίος ενώ συνέχεια χρησιμοποιεί τις μεγάλες λέξεις: ελευθερία, ευθύνη, φροντίδα κλπ., de facto ακολουθεί την υλιστική αρχή ότι ο άνθρωπος είναι αυτά που τρώει!

Η Μεγάλη Σαρακοστή είναι περίοδος για αναζήτηση νοήματος. Να βρω, δηλαδή νόημα στην επαγγελματική μου ζωή στα πλαίσια της κλήσης μου· νόημα στις προσωπικές σχέσεις μου με τ' άλλα πρόσωπα· νόημα στη φιλία· νόημα στις ευθύνες μου. Δεν υπάρχει απασχόληση, επάγγελμα που να μη μπορεί να «μεταμορφωθεί» – έστω και για λίγο μόνο – με στόχο όχι τη μεγαλύτερη απόδοση η την καλύτερη οργάνωση, αλλά τις ανθρώπινες σχέσεις. Η ίδια προσπάθεια για «εσωτερικοποίηση» όλων των σχέσεών μας είναι απαραίτητη γιατί είμαστε ελεύθερες ανθρώπινες υπάρξεις που καταντήσαμε (χωρίς τις περισσότερες φορές να το ξέρουμε) φυλακισμένοι στα συστήματα τα οποία προοδευτικά κάνουν τον κόσμο μας απάνθρωπο.

Και αν στην πίστη μας υπάρχει κάποιο νόημα, αυτό πρέπει να είναι συνδεδεμένο με τη ζωή και όλα τα συνακόλουθά της. Χιλιάδες άνθρωποι νομίζουν ότι οι απαραίτητες αλλαγές έρχονται μόνο απ' έξω με την επανάσταση και την αλλαγή στις εξωτερικές συνθήκες. Στο χέρι τους είναι να αποδείξουν οι χριστιανοί ότι στην πραγματικότητα καθετί ξεκινάει από μέσα -από την πίστη και τη ζωή

σύμφωνα με την πίστη αυτή. Η Εκκλησία όταν μπήκε στον Ελληνο-ρωμαϊκό κόσμο, δεν κατάγγειλε τη δουλεία, δεν ξεσήκωσε σε επανάσταση. Αυτή η ίδια η πίστη της, η νέα θεώρηση του ανθρώπου και της ζωής είναι κείνη που προοδευτικά καταργεί τη δουλεία. Ένας «άγιος» -και άγιος εδώ σημαίνει, πολύ απλά, κάθε άνθρωπος που παίρνει πάντοτε στα σοβαρά την πίστη του- θα κάνει πολύ περισσότερα για την αλλαγή του κόσμου παρά χιλιάδες τυπωμένα προγράμματα. Ο άγιος είναι ο μόνος αληθινός επαναστάτης σ' αυτόν τον κόσμο.

Μία τελευταία γενική παρατήρηση: η Μεγάλη Σαρακοστή είναι ευκαιρία για έλεγχο στα λόγια μας. Ο κόσμος μας είναι υπερβολικά βερμπαλιστικός και μεις συνέχεια πλημμυρίζουμε από λόγια που έχουν χάσει το νόημά τους και συνεπώς τη δύναμή τους. Ο Χριστιανισμός αποκαλύπτει την ιερότητα του λόγου - ένα αληθινά θείο δώρο στον άνθρωπο. Γι' αυτό ακριβώς η ομιλία μας είναι προικισμένη με τεράστια δύναμη είτε θετική είτε αρνητική. Γι' αυτό επίσης και θα κριθούμε για τα λόγια μας: *«λέγω δε υμίν ότι παν ρήμα αργόν ο εάν λαλήσωσιν οι άνθρωποι, αποδώσουσι περί αυτού λόγον εν ημέρα κρίσεως· 37 εκ γαρ των λόγων σου δικαιωθήση και εκ των λόγων σου καταδικασθήση»* (Ματθ. 12,36-37).

Ελέγχουμε τα λόγια μας με το να ανακαλύπτουμε τη σοβαρότητα και την ιερότητά τους, να καταλαβαίνουμε ότι μερικές φορές ένα «αστείο» που λέγεται απερίσκεπτα, μπορεί να έχει καταστρεπτικά αποτελέσματα, μπορεί να γίνει εκείνη η τελευταία «σταγόνα» που ξεχυλίζει το ποτήρι και ο άνθρωπος φτάνει στην τελική απελπισία και καταστροφή. Αλλά ο λόγος μπορεί επίσης να είναι και μία μαρτυρία. Μία τυχαία συνομιλία σ' ένα γραφείο με το συνάδελφο μπορεί να μεταδώσει καλύτερα μία θεώρηση για τη ζωή, μία διάθεση απέναντι στους άλλους ανθρώπους και στη δουλειά και να έχει περισσότερα αποτελέσματα από το τυπικό κήρυγμα. Μπορεί, από μία τέτοια συνομιλία, να πέσουν σπόροι για μία ερώτηση πάνω στη δυνατότητα μιας άλλης προσέγγισης της ζωής, σπόροι για επιθυμία να γνωρίσει κανείς περισσότερα.

Δεν έχουμε, πραγματικά, ιδέα πόσο επηρεάζουμε ο ένας τον άλλον με τα λόγια, με τον τόνο της προσωπικότητάς μας. Και τελικά οι άνθρωποι ελκύονται στον Θεό, όχι γιατί κάποιος μπόρεσε να τους δώσει διαφωτιστικές εξηγήσεις, αλλά γιατί είδαν σ' αυτόν το φως, τη χαρά, το βάθος, τη σοβαρότητα, την αγάπη που από μόνα τους αποκαλύπτουν την παρουσία και τη δύναμη του Θεού στον κόσμο.

Έτσι, αν η Μεγάλη Σαρακοστή, όπως είπαμε στην αρχή, είναι η ανακάλυψη της πίστης από τον άνθρωπο, είναι επίσης και ανόρθωση της ζωής του, του θεϊκού νοήματός της, του κρυμμένου βάθους της. Με το να απέχουμε από την τροφή ξαναβρίσκουμε τη γλύκα της και ξαναμαθαίνουμε πως να την παίρνουμε από τον Θεό με χαρά και ευγνωμοσύνη. Με το «να μειώνουμε» τις ψυχαγωγίες, τη μουσική,

τις συζητήσεις, τις επιπόλαιες κοινωνικότητες, ανακαλύπτουμε την τελική αξία των ανθρωπίνων σχέσεων, της ανθρώπινης δουλειάς, της ανθρώπινης τέχνης. Και τα ξαναβρίσκουμε όλα αυτά ακριβώς γιατί ξαναβρίσκουμε τον ίδιο τον Θεό, γιατί ξαναγυρίζουμε σ' Αυτόν και δι' Αυτού σε όλα όσα Εκείνος μας έδωσε μέσα από την τέλεια αγάπη και το έλεός Του. Έτσι τη νύχτα της Ανάστασης ψέλνουμε:

«Νυν πάντα πεπλήρωται φωτός, ουρανός τε και γη και τα καταχθόνια. Εορταζέτω γουν πάσα κτίσις, την έγερσιν Χριστού, εν η εστερέωται».

Μη μας αποστερήσεις αυτής της προσδοκίας, φιλόανθρωπε Κύριε!

«Μεγάλη Σαρακοστή - Πορεία προς το Πάσχα», μτφρ. Ελένη Γκανούρη, εκδ. Ακρίτας, Αθήνα 1999